RAPORTTI EDUSKUNNALLE SUOMEN 1325-TOIMINTAOHJELMAN TOIMEENPANOSTA VUONNA 2018

YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1325 Naiset, rauha ja turvallisuus hyväksyttiin 31.10.2000 ja sen avulla sukupuolten tasa-arvoon ja konfliktien sukupuoliulottuvuuteen liittyvät kysymykset nousivat pysyvästi turvallisuusneuvoston asialistalle. YK:n peruskirjan mukaisesti päätavoitteina on vahvistaa ja kasvattaa naisten roolia ja päätösvaltaa konfliktien ehkäisyssä, ratkaisemisessa ja rauhanrakentamisessa, sekä lisätä naisten ja tyttöjen suojelua ja oikeuksien toteutumista sekä heidän turvallisuuttaan ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Naiset ja tytöt nähdään aktiivisina toimijoina, joiden osallistuminen rauhanneuvotteluihin, rauhanrakennukseen ja konfliktien ehkäisyyn on edellytys kestävälle rauhalle. Naisten asemaa ja oikeuksia on pyritty vahvistamaan naisten syrjinnän poistamista koskevasta yleissopimuksesta (CEDAW 1979) lähtien. Se on tärkeä YK:n kestävän kehityksen tavoite (SDG) sekä myös yksi Pekingin julistuksen ja toimintaohjelman sekä Kairon väestö-ja kehityskonferenssin toimintaohjelman päätavoitteista.

Päätöslauselman 1325:n lisäksi YK:n Naiset, rauha ja turvallisuus -viitekehykseen kuuluu useita muita täydentäviä turvallisuusneuvoston päätöslauselmia; **1820 (2008)** käsittelee konflikteissa siviileihin kohdistuvan väkivallan ehkäisemistä; **päätöslauselma 1888 (2009)** keskittyy seksuaalisen väkivallan ehkäisemiseen konflikteissa ja perusti YK:n pääsihteerin erityisedustajan viran johtamaan seksuaalisen väkivallan vastaista työtä; **päätöslauselma 1889 (2009)** korostaa naisten osallistumista rauhanprosesseihin ja sen seurauksena YK laati globaalit indikaattorit; **päätöslauselma 1960 (2010)** sisältää väkivallan ehkäisemiseen liittyvän monitorointi-, raportointi- ja analyysimekanismin; **päätöslauselma 2106 (2013)** koskee naisiin, lapsiin ja miehiin kohdistuvaa väkivaltaa konflikteissa ja sen rankaisemattomuuden lopettamista; **päätöslauselma 2122 (2013)** käsittelee agendaa kokonaisvaltaisesti vahvistaen naiset, rauha ja turvallisuus -agendan toimeenpanoa ja seurantaa neuvoston työssä ja painottaa naisten johtajuutta ja osallistumista rauhanprosesseihin. Siinä myös tunnustetaan aiempaa vahvemmin naisten ja tyttöjen asema keskeisenä kysymyksenä kansainväliselle rauhalle ja turvallisuudelle. **Päätöslauselma 2242 (2015)**, jossa YK-järjestelmää vaaditaan integroimaan sukupuolinäkökulma työhönsä paremmin, turvallisuusneuvoston tulee sisällyttää 1325-teema maakohtaisten tilanteiden käsittelyyn ja kutsua kansalaisjärjestöjen edustajia briefaamaan neuvostoa. Päätöslauselmalla perustettiin turvallisuusneuvoston epävirallinen asiantuntijatason WPS- työryhmä. Pääsihteeriä kehotetaan kaksinkertaistamaan naisten määrä rauhanoperaatioissa viidessä vuodessa. Taistelussa väkivaltaista ekstremismiä vastaan tulee huomioida sukupuoliulottuvuus. Huhtikuussa **2019** hyväksyttiin turvallisuusneuvostossa päätöslauselma **2467** joka vahvistaa seksuaalisen väkivallan tutkintaa ja oikeuden toteutumista konflikteissa. Se keskittyy erityisesti väkivallasta selviytyneisiin. Päätöslauselma hyväksyttiin vesitettynä ja muun muassa kaikki seksuaali-ja lisääntymisterveyteen liittyvät suositukset poistettiin. Jännitteinen keskustelu jätti särön yhteisymmärrykseen ja politisoi 1325-agendaa.

1. Suomen kansallinen toimintaohjelma 2018-2021 YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 (2000) Naiset, rauha ja turvallisuus toimeenpanemiseksi ja seuraamiseksi

1.1. Suomen kansallinen toimintaohjelma 2018-2021

Suomen kolmas kansallinen toimintaohjelma valmisteltiin 2016-2018. Kansainvälisesti muuttunut turvallisuustilanne on tehnyt naiset, rauha ja turvallisuus –aihepiirin entistäkin ajankohtaisemmaksi. 1325-agenda on normatiivisesti vahva mutta haasteet ovat toimeenpanossa. Keskeisin löydös YK:n pääsihteerin raportissa (2018) naisten roolista poliittisissa prosesseissa on, että vain 8 prosenttia neuvottelijoista on naisia. Uusi kansallinen toimintaohjelma on realistinen, helppolukuinen ja operatiivinen, ja se korostaa konkreettista toimintaa ja pyrkii helpottamaan virkamiesten ja kansalaisjärjestöjen työtä.

Toimintaohjelman teknisessä valmistelutyössä avusti fasilitaattori, 1325-toimintaohjelmiin erikoistunut kansalaisjärjestö Inclusive Security. Kansallisen 1325-seurantaryhmän jäsenet osallistuivat työpajoihin ja teemoja pohdittiin yksityiskohtaisemmin pienryhmissä.

Edellisen toimintaohjelman laadinnan tavoin valmistelu oli poikkihallinnollista vahvalla kansalaisyhteiskunnan osallistumisella. Ministeriöt ja laitokset osallistuivat omaan mandaattinsa kuuluvien niin uusien teemojen kuin aikaisemmin identifioitujen 1325-aspektien osalta. Kansalaisjärjestöjen edustajien panos prosessissa oli merkittävä. Toimintaohjelman ensimmäisessä tavoitteessa (rauhanprosessit) on mukana vastuutahoina kolme suomalaista järjestöä KUA, FELM ja CMI, jotka ovat kansainvälisestikin katsottuna merkittäviä alan toimijoita. 1325-agendan tavoitteista vallitsee laaja yhteisymmärrys ja vaikuttavuuden varmistamiseksi on toimeenpanoon osallistuvien tahojen yhteistyö Suomen edun mukaista.

Laajan kommenttikierroksen jälkeen toimintaohjelma viimeisteltiin ja se julkistettiin Säätytalolla 13.4.2018 UN Womenin pääjohtaja Phumzile Mlambo-Ngzukan Suomen vierailun yhteydessä. Tilaisuuden avauspuheen piti ulkoministeri Timo Soini ja loppupuheenvuoron presidentti Tarja Halonen. Toimintaohjelma julkaistiin suomeksi, ruotsiksi, englanniksi ja venäjäksi.

Suomen kansallinen toimintaohjelma on saanut paljon kiitosta kansainvälisesti ja monet maat pitävät sitä esikuvanaan valmistellessaan tai päivittäessään omia toimintasuunnitelmiaan. Suomen edustajia on myös konsultoitu valmisteluprosesseissa, esimerkkeinä Yhdysvallat ja Baltian maat. Kansallisia 1325-toimintaohjelmia on tällä hetkellä noin 80 maalla. Valitettavasti osa ohjelmista on vanhentunut ja seuranta ontuu tai sitä ei tehdä lainkaan useissa maissa.

Toiminnan tavoitteet ovat:

1. Naisten merkityksellinen osallistuminen ja sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen rauhanvälityksessä, rauhanprosesseissa ja siirtymäprosesseissa vahvistuu
2. Naisten merkityksellinen osallistuminen konfliktien ehkäisemiseen ja rauhanrakentamiseen vahvistuu
3. Turvallisuussektorilla ja kriisinhallinnassa tehostetaan sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista
4. Naisten ja tyttöjen suojelu sekä oikeuksien toteutuminen ja tarpeisiin vastaaminen kriiseissä vahvistuu
5. Suomi edistää tavoitteita 1-4 kansainvälisten ja alueellisten järjestöjen linjauksissa, strategioissa ja toiminnassa sekä kannustamalla kansainvälisten toimintaohjelmien laadintaan

1.2. Vuoden 2018 raportti ja seurantamekanismi

Tämä vuosiraportin 2018 kehikkona toimivat suunnitelman tavoitteet ja niiden konkreettiset alatavoitteet ja tuotokset. Indikaattorityö on alustavasti tehty mutta sitä jatketaan ja muutoksia seurataan pidemmällä aikavälillä. Indikaattorien avulla mitatut määrälliset ja laadulliset muutokset ovat selkeämmin nähtävissä toimintasuunnitelman puoliväliarvioinnissa ja kauden päättyessä, kun ohjelman vaikuttavuutta arvioidaan.

Kansallisen 1325-toimintaohjelman toteutumista ja tavoitteiden toimeenpanoa seurataan UM:n johtamassa seurantaryhmässä, johon osallistuvat laajapohjaisesti valtionhallinnon eri alojen edustajat sekä kansalaisjärjestöt ja tutkijayhteisö. Seurantaryhmä kokoontui vuonna 2018 kaksi kertaa. Vastuutahoina tähän vuoden 2018 raportointiin osallistuivat OKM, PLM, SM, STM, TEM, UM sekä puolustusvoimat ja sisäministeriön yhteydessä toimiva Kriisinhallintakeskus CMC Finland, Kirkon ulkomaanapu KUA, CMI ja Suomen Lähetysseura FELM. Suomen Pakolaisapu Ry, Suomen YK-liitto, Kansalaisjärjestöjen ihmisoikeussäätiö KIOS, Puolueiden kansainvälinen demokratiayhteistyö – Demo Ry ja kansalaistoimijoiden 1325-verkosto raportoivat omasta 1325-toiminnastaan.
Toimintaohjelmassa määriteltyjen vastuutahojen raportointiin ja seurantaryhmän työskentelyyn pohjautuen ulkoministeriö laatii toimintaohjelman täytäntöönpanosta vuosittain raportin eduskunnalle (ulkoasiainvaliokunta). Tämä on kuudes seurantaa koskeva raportti eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle. Toimintaohjelman puolivälissä ja lopussa laaditaan laajemmat arviointiraportit. Puoliväliraportin ja vuoden 2019 vuosiraportin yhdistäminen on kannatettava toimintatapa. Vuonna 2022 teetettävä loppuarvio keskittyisi vuoteen 2021 sekä koko kauden vaikuttavuuteen toimintaohjelmassa mainittujen tavoitteiden ja 1325-päätöslauselmaperheen toteutumisen näkökulmasta.

Todettakoon että raportti koostuu tekstiosasta, johon on valikoitu vuoden 2018 keskeisiä toimia järjestöittäin, alueittain, maittain ja teemoittain sekä arvioita onnistumisista ja haasteista, ja taulukosta, jossa yksityiskohtaisemmat toimenpiteet, tuotokset ja tulokset on jaoteltu kansallisen toimintaohjelman tavoitteiden ja tuotosten mukaisesti. Näitä raportin osia tulisi käsitellä yhtenä kokonaisuutena.

Raportin on koonnut koordinoiva taho eli ulkoministeriön tiimi poliittisella osastolla kansallisen 1325-koordinaattorin vetovastuulla ja sitä on käsitelty seurantaryhmän kokouksessa syyskuussa.
Raportti perustuu saatuun vastuutahojen raportointiin eikä ulkoministeriö voi ottaa vastuuta puuttuvista toimenpiteistä, joita ei toimenpidepyyntöön ja lisätietopyyntöihin liittyen ole toimitettu.

Suomen 1325-verkosto toimitti syksyllä 2018 kirjallisen lausunnon eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle Suomen toisen 1325-toimintaohjelman toimeenpanosta vuonna 2017, ja verkoston varapuheenjohtaja Terhi Nieminen-Mäkynen oli kuultavana aiheesta valiokunnassa 10. lokakuuta 2018.

Suomen 1325-verkoston suositukset olivat seuraavat:

- 1325-toimintaohjelman toimeenpanolle tulee varata tarpeellinen rahoitus ja riittävät henkilöresurssit. Tätä tulee seurata systemaattisemmin vuosiraportoinnin yhteydessä. Suomen tulee lisäksi kehittää tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden seurantaa ja raportointia. Vastuuministeriöiden tulee raportoida systemaattisesti sovittuja indikaattoreita vasten. Määrällisten tavoitteiden lisäksi Suomen tulee kiinnittää jatkossa enemmän huomiota erilaisiin laadullisiin näkökohtiin. Suomen tulee myös varmistaa riittävä rahoitus 1325-aiheiselle tutkimukselle ja tätä tulee seurata systemaattisemmin osana vuosittaista raportointia. Näihin kehittämistarpeisiin myös ulkoasianvaliokunta kiinnitti ansiokkaasti huomiota lausuessaan

Suomen 1325-toimintaohjelmasta vuonna 2016 ja sekä myös vuoden 2017 talousarvioesityksestä antamassaan lausunnossa (UaVL 7/2016 vp).

- On huomioitava, että 1325-toimeenpano ei koske vain ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ja 1325-maabrändin rakentamista ulkomailla vaan myös kansallisia toimia: päätöslauselma 1325 ja kansallinen 1325-toimintaohjelma painottavat myös konflikteista kärsivien naisten ja lasten tarvetta erityissuojeluun, terveydenhuoltoon ja muuhun apuun. Suomi on heikentänyt kansallisella maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikallaan juuri konflikteista kärsivien naisten ja lasten asemaa ja heidän oikeusturvaansa eikä esimerkiksi väkivaltaa kokeneille naisille voida taata tarvittavia palveluita turvakotien riittämättömän resursoinnin vuoksi. Yleisesti maahanmuuttajanaisten kotoutuminen on jäänyt jälkeen miehille suunnatuista vastaavista palveluista. Ulkoasiainvaliokunnan tulee tiivistää yhteistyötä eduskunnan muiden valiokuntien kanssa 1325-asioiden käsittelyssä. Lisäksi ulkoasianvaliokunnan olisi aina huomioitava 1325-toimintaohjelman tavoitteet kokonaisvaltaisesti käsitellessään ulko-, turvallisuus- ja kehityspoliittisia kysymyksiä.
- Humanitaarinen kenttä on enenevässä määrin tärkeä 1325-agendan kannalta ja on hyvä, että vuosiraportissa humanitaarinen apu on nostettu omaksi kappaleekseen. Toimintaohjelman toimeenpanon seurannan kannalta olisi kuitenkin selkeää, että toimintaohjelmasta raportoitaisiin toimintaohjelman tavoitteita vasten jatkossa myös narratiiviosiossa systemaattisemmin.
- Raportti eduskunnalle Suomen 1325-toimintaohjelman toimeenpanosta vuonna 2017 sisälsi laajasti kansainvälistä toimintaa, ja Suomen 1325 verkoston ohjausryhmän mukaan painopisteen tulisi vuoden 2018 raportissa olla Suomessa tehtävissä toimissa. Vaikuttavan ja tehokkaasti koordinoidun toiminnan takaamiseksi tarpeellinen rahoitus ja riittävät henkilöresurssit tulee taata sekä julkisella- että kansalaisjärjestösektorilla. 1325-työn valtavirtaistamisen vuoksi on hyvä, että toimeenpanon vastuu on jaettu selkeästi eri ministeriöiden kesken. Eri vastuutahoilla tulisi kuitenkin olla riittävät resurssit toimia teeman parissa myös koordinoidusti. Tämä auttaisi varmistamaan teeman parissa työskentelevien henkilöstövaihdoksien yhteydessä, että tarvittavat tiedot siirtyvät eteenpäin. Lisäksi erityisesti toimintaohjelman tavoitteiden tuloksellisuutta ja toimintaohjelman vaikuttavuutta arvioitaessa tulisi vuoden 2017 raporttiin verrattuna kiinnittää huomiota määrällisten tavoitteiden lisäksi laadullisiin näkökohtiin ja tavoitteisiin. On hienoa, että kolmannen kansallisen toimintaohjelman seuraamiseen on nyt kehitetty alustavat indikaattorit. Tämä helpottaa jatkossa myös 1325-verkoston seurantatyötä. Suomen kolmannen kansallisen toimintaohjelman toimeenpanon seurannan on tähän asti tehnyt haasteelliseksi se, että indikaattorityö on edelleen kesken.

Ulkoministeriö ja seurantaryhmä toteavat, että indikaattorityö on edelleen kesken mutta sitä jatketaan kansallisen toimintaohjelman voimassaoloaikana siten, että pidemmän aikavälin muutoksia seurataan indikaattorein avulla. Henkilö-ja rahalliset resurssit ja niiden riittävyys/riittämättömyys on haaste, joka tunnustetaan eri vastuuministeriöissä, laitoksissa ja järjestöissä. Tämä on erityisen tärkeää, sillä kansallinen 1325-toimintaohjelma on tavoitetasoltaan ja teemojen osalta muita maita kunnianhimoisempi ja laaja-alaisempi.

Kansainvälisen ja kansallisen toiminnan epäsuhta on mukana myös tässä vuoden 2018 raportissa. Suurin osa työstä luonnollisesti kohdistuu, ja tulee kohdistumaan maailman konfliktimaihin ja alueisiin, kehitysyhteistyön avulla sekä vaikuttamisena ja dialogina eri tasoilla. Tässä raportissa on kuitenkin annettu enemmän painoarvoa ja tilaa kansallisen tason toimille, joilla naisten osallistumista rauhanprosesseihin pyritään lisäämään Suomessa sekä myös maahanmuuttoon ja väkivaltaisen ekstremismin vastaiseen taisteluun liittyviin toimenpiteisiin.

Tutkijayhteisön ja tutkimustulosten systemaattisempaa käyttöä Suomen 1325-toimeenpanossa on tuotu esiin ja tutkijayhteisö on toivonut vahvempaa OKM:n roolia. Ulkoministeriö järjesti tutkijaverkoston kokouksen toukokuussa 2019 mutta osanotto oli vähäistä. Tätä työtä on jatkettava.

Todettakoon myös, että ulkoministeriö toimii edelleen koordinaattorina monissa maissa mutta päävastuu 1325-agendan toimeenpanosta on, maasta ja kontekstista riippuen, esimerkiksi puolustusministeriöllä, sisäministeriöllä tai oikeusministeriöllä.

Tavoitteena on myös, että kaikki maat ja järjestöt, mukaan lukien Suomi, aktivoituvat vuonna 2020, mikä on 1325 päätöslauselman 20-vuotisjuhlavuosi. Suomen kansalliseen toimintaohjelmaan perustuvat sitoumukset on annettu keväällä 2019 turvallisuusneuvoston avoimen 1325-keskustelun yhteydessä. 1325-teemoitettuja tilaisuuksia järjestetään ja viestintää tehostetaan kansallisesti eri vastuutahojen yhteistyönä vuonna 2020.

2. Päätöslauselma 1325 toimeenpano globaalilla tasolla, EU:ssa, alueellisesti ja maatasolla sekä Suomen toimenpiteitä eri teemoissa

2.1. YK-taso

Vuonna 2018 1325-agendaa kuvasi vielä yleisesti ottaen myönteinen ilmapiiri, eikä 24.10. järjestetyn turvallisuusneuvoston avoimen 1325-istunnon aiheena ollut sensitiivisiä teemoja, toisin kuin keväällä 2019. Avoin istunto keräsi ennätysmäärän puhujia, ja tällä kertaa keskusteluja alustanut pääsihteerin raportti keskittyi naisten rooliin poliittisissa prosesseissa. Raportin keskeinen löydös oli, että vain 8 prosenttia neuvottelijoista on naisia. 1325-viikolla lokakuussa järjestettiin jälleen suuri määrä sivutapahtumia. Vuoden 2019 kevätkauden jännitteinen keskustelu turvallisuusneuvostossa koskien seksuaalista väkivaltaa konflikteissa jätti särön yhteisymmärrykseen ja politisoi 1325-agendaa.

Suomi on painottanut naisten johtajuutta, tasa-arvoa ja naisten oikeuksia kaikessa monenvälisessä päätöksenteossa YK:ssa. Suomi on pyrkinyt läpileikkaavasti sisällyttämään 1325-agenda temaattisiin aiheisiin kuten rauhanvälitykseen, YK:n poliittisiin missioihin sekä vastuullisuuskysymyksiin ja nostanut sukupuolinäkökohdat ja naisten roolin esille myös sekä YK:n terrorismin vastaisissa, että väkivaltaisen ekstremismin vastaisissa toimissa.

Suomen aloitteisiin 1325-agendan sisällyttämiseksi YK:n toimintaan kuuluivat seminaarit ja tilaisuudet, joita järjestettiin yhteistyössä muiden YK-toimijoiden, pysyvien YK-edustustojen ja kansalaisjärjestöjen kanssa. Suomi järjesti CSW-viikon yhteydessä 16.3.2018 yhteistyössä UN Womenin ja YK:n Libya-Mission (UNSMIL) kanssa seminaarin naisten osallistumisesta Libyan rauhanprosessiin. Suomi oli myös mukana järjestämässä 1325-viikon yhteydessä 26.10. yhdessä GNWP:n (Global Network of Women Peacebuilders), UN Womenin, PBSO:n, UNFPA:n ja Bangladeshin pysyvän edustuston kanssa nuorten naisten roolia konfliktinehkäisyssä ja rauhanrakennuksessa käsittelevän seminaarin, jonka keskeisiin lisäarvoihin kuului nuorten kenttätasolla toimivien naisrauhanrakentajien osallistuminen. Sen kautta seminaari avasi käytännön yhtymäpintaa 1325- ja Nuoret, rauha ja turvallisuus 2250-agendojen välillä.

Suomi on ollut mukana Kanadan vetämässä 1325-ystäväryhmässä YK:ssa ja jatkanut osallistumista sen kokouksiin. Suomi on myös Suomen ja Turkin vetämässä rauhanvälitysystäväryhmässä nostanut esiin 1325-asioita.

Suomi on jäsenenä WPS Focal Point-verkostossa, joka kokoontui vuonna 2018 Berliinissä. Saksa toimi puheenjohtajamaana vuonna 2018. Verkosto myös järjestää sivutapahtumia YK:n korkean tason viikon ja turvallisuusneuvoston 1325-teemaisten keskustelujen yhteydessä. Verkostossa on jäseninä noin 80 maata sekä kansainvälisiä ja alueellisia järjestöjä ja sen tavoitteena on saattaa yhteen toimijoita tehostamaan 1325-agendan toteuttamista.

Suomi on ollut mukana puheenvuoroissa, joilla on edistetty 1325-agendan sisällyttämistä YK:n toimintaan. Suomi on ollut mukana edistämässä ja käynnistämässä aloitteita 1325-agendan sisällyttämiseksi YK:n toimintaan. Suomen ja Espanjan ulkoministerit lanseerasivat YK:n yleiskokouksen korkean tason viikon yhteydessä järjestetyssä 1325 Focal Point-verkoston sivutapahtumassa 26.9. 2025-sitoumusaloitteen, jossa edistetään naisten merkityksellistä osallistumista rauhanprosesseihin vuoteen 2025 mennessä. Suomi fasilitoi yhdessä Meksikon kanssa YK:n poliittisia missioita käsittelevän päätöslauselman, johon sisällytettiin vahva viittaus YKTN 1325-päätöslauselmaan.

Suomi on säännöllisesti nostanut esiin sekä kansainvälistä rikostuomioistuinta (ICC) että Syyrian vastuuvelvollisuusmekanismia (IIIM) koskevissa kokouksissa, neuvotteluissa, tapahtumissa ja vaikuttamisryhmissä tarpeen painottaa seksuaali- ja sukupuoleen perustuvien rikosten tutkintaa ja sukupuolinäkökohtien huomioimista ICC:n syyttäjän ja IIIM:n työssä. Suomi järjesti lokakuussa 2018 yhdessä IIIM:n ja Justice Rapid Responsen (JRR) kanssa YK:n päämajassa tapahtuman ”Prevention, Accountability and Gender - International Responses and Fighting Impunity by Investigating and Prosecuting Sexual and Gender-Based Violence”. Suomi on toiminut JRR:n puheenjohtajamaana vuodesta 2014, ja Nina Suomalainen aloitti JRR:n toiminnanjohtajana toukokuussa 2018.

Suomi tukee yleiskokouksen hallinto- ja budjettikomiteassa poikkileikkaavasti 1325-agendan toimeenpanon riittävää resursointia, tasa-arvonäkökulmien valtavirtaistamista rauhanoperaatioiden suunnittelussa, sekä naisrauhanturvaajien ja -poliisien määrän kasvattamista. Vuonna 2018 Suomi vaikutti osana EU:ta siihen, että YK:n rauhan ja turvallisuuden arkkitehtuurin reformissa erilliset gender-yksiköt säilytettiin sekä DPPA:ssa että DPO:ssa gender-näkökulman valtavirtaistamiseksi operatiivisen suunnittelun eri vaiheissa.

Suomi jatkaa vuonna 2019 seminaarien ja tilaisuuksien järjestämistä 1325-asioista ja puheenvuorojen pitämistä näistä aiheista kansallisesti ja osana Pohjoismaiden ja saman mielisten maiden ryhmiä ja jatkaa osallistumista 1325-ystäväryhmään, Focal Point-verkostoon ja sen kokouksiin. Suomi jatkaa myös Espanjan kanssa Sitoumus2025 -aloitteen edistämistä. Suunnitelmissa on lanseerata aloite Namibian suunnitteleman korkean tason WPS Focal Point-verkoston sivutapahtumassa YK:n yleiskokouksen korkeaan tason viikolla syyskuussa, ja kutsua muita maita liittymään aloitteeseen.

Suomi jatkoi UN Womenin priorisoimista monenkeskisten kumppaneiden kanssa tehtävässä yhteistyössä ml erityisesti yleistuki, jolla järjestö toimeenpanee strategista suunnitelmaansa. Lisäksi SRHR:n (Sexual and Reproductive Health and Rights) osalta YK:n väestörahasto UNFPA on Suomen merkittävä kumppani.

Naiset, rauha ja turvallisuus on keskeinen osa UN Womenin työtä. Vuonna 2018 se oli rahallisesti suurin UN Womenin strategisen suunnitelman tulosalueista ja järjestöllä on avainrooli PL 1325 toimeenpanossa ja sen koordinaatiossa erityisesti YK-järjestelmässä. Järjestön rauhan ja turvallisuuden yksikköä johtaa suomalainen Päivi Kannisto. Liki kaikkien tämän sektorin indikaattoreiden osalta asetetut tulostavoitteet saavutettiin tai ylitettiin, joten voidaan perustellusti sanoa, että työ on edistynyt. Neljä YK:n tasa-arvotoimijaa yhdistänyt UN Women kärsii edelleen rahoitusvajeesta eikä ole saavuttanut sille

perustettaessa asetettua 500 MUSD vuosibudjettitavoitetta. Toisaalta kasvu on ollut merkittävää. Suomi säilytti raportointikaudella asemansa yhtenä YK:n tasa-arvojärjestö UN Womenin suurimmista perusrahoittajista.
Tasavallan Presidentin HeforShe-sitoumusten toimeenpano ja Impact Champion -rooli on merkittävää Suomen aktiivista ja näkyvää toimintaa.

Myös Genevessä korostuu etenkin agendan poikkisektoraalinen luonne ja keskeisenä toimenpiteenä 1325-agendan edistämisen kannalta läheinen yhteistyö UN Womenin kanssa.

2.2. EU

EU pyrkii koherenssiin ja löytämään synergioita 1325-agendan ja muiden YK:n ja EU:n politiikkalohkojen, kuten EU:n globaalistrategian, 2030-agendan, EU:n Gender-toimintasuunnitelman (Gender Action Plan, GAP, 2016-2020) sekä oheistusten, strategioiden ja rahoitusinstrumenttien kesken. EU:n merkityksellisen roolin vahvistamiseksi ulkoasiainneuvosto hyväksyi neuvoston 1325-päätelmät ja hyväksyi uuden EU:n 1325 strategian joulukuussa 2018. Sitä seurasi toimintasuunnitelman laatiminen yhteistyössä YK:n, jäsenmaiden ja kansalaisyhteiskunnan kanssa. EU:n 1325-strategia ja toimintasuunnitelma painottavat naisten johtajuutta ja merkityksellistä osallistumista kaikissa rauhan ja turvallisuuden prosesseissa ja sukupuolitasapainon ja tasa-arvokysymysten valtavirtaistamisessa kaikilla tasoilla EU:n sotilaallisissa ja siviilikriisinhallinnan operaatioissa. EU:n ja kaikkien sen organisaatioiden toiminta strategian tavoitteiden toteuttamiseksi vaatii koulutusta, arviointi, työkaluja ja rahoitustyökaluja.
Strategia ja toimintasuunnitelma laadittiin inklusiivisella tavalla ja siinä on huomionarvoista kokonaisvaltaisuus, korkea kunnianhimotaso, konkreettisuus, selkeät vastuutahot, indikaattoreihin perustuva seuranta ja osallistava arviointi.

Suomi osallistui aktiivisesti strategian viimeistelyyn loppuvuonna 2018 sekä toimintasuunnitelman laatimiseen 2019 alkupuolella. UM antoi 1325-seurantaryhmälle kommentointimahdollisuuden ja toi ehdotuksia esiin työryhmissä ja mahdollisuuden osallistua kansalaisjärjestökuulemisiin. Suomen kontribuutiona oli mm. se että kyseessä tulee olla elävä asiakirja, jota voidaan tarpeen mukaan joustavasti uudestaan aikatauluttaa ja hienosäätää, tavoitteet on jaettu lyhyen, keskipitkän aikavälin ja jatkuviksi tavoitteiksi siten että perustiedot kerätään ennen kuin aletaan seurata indikaattoritason trendejä sekä yhteistyön (yhteiset hankkeet, koordinoidut aloitteet, yhtenäinen raportointi) lisääminen ja koherenttiin toimeenpanoon pyrkiminen YK:n, alueellisten järjestöjen ja jäsenmaiden kanssa. Tämä pohjautui Suomen kolmanteen toimenpideohjelmaan, sen hyviin käytäntöihin ja myös haasteisiin.

2.3. Arvioita 1325-agendan edistymisestä alueellisissa järjestöissä ja humanitaarisessa työssä

2.3.1 Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö Etyj

Myönteisenä kehityskulkuna Etyj:ssä nähdään se, että pääsihteeri Greminger on kiinnittänyt tasa-arvoasioihin ja naisten asemaan ml. 1325 –asioihin enemmän huomiota. Pääsihteeri on myös uudistamassa järjestön sisäistä työkulttuuria, ml. seksuaaliseen häirintään puututaan aiempaa tehokkaammin ja tähän on otettu nolla- toleranssi. Suomi tukee Etyjin pääsihteerin pyrkimyksiä päästä eroon ”maneeleista” eli pelkästään miehistä koostuvista paneeleista, ml. valintapaneelit.

Etyj ja UN Women allekirjoittivat syyskuussa 2018 yhteistyöasiakirjan, jossa järjestöjen välistä yhteistyötä lisätään. Etyjin Ukrainan mission, SMM, päällikkö otti asiakseen lisätä naistarkkailijoiden määrää SMM:ssä ja on kiinnittänyt aiempaa enemmän huomiota sukupuolinäkökulman valtavirtaistamiseen SMM:n toiminnassa. Naistarkkailijoiden määrä on noussut selkeästi.

Sveitsi ja Ruotsi kiinnittivät turvallisuusfoorumin puheenjohtajuuskausillaan 1325 -asioiden edistämiseen erityishuomiota.

Suurena haasteena on se, että Etyjin osallistujavaltioiden kesken ei ole edelleenkään yhteisymmärrystä järjestönlaajuisen 1325 -toimintaohjelman suhteen. Lisäksi tasa-arvoasioiden edistäminen kohtaa yhä useammin vastustusta muutaman osallistujavaltion taholta. Naisten ja tyttöjen aseman ja tasa-arvon edistäminen asetetaan usein näiden osallistujavaltioiden taholta vastakkain perinteisten perhearvojen edistämisen kanssa.

2.3.2 Afrikan Unioni AU

AU:n 1325-työ on edistynyt erityisesti Afrikan naisrauhanvälittäjien verkoston (FemWise-Africa) kautta. Verkoston toiminnallistaminen on sisältynyt Suomen rahoittaman AU:n rauhanvälityksen tuen kapasiteetin kehittämishankkeeseen. 1325-teema on lyönyt hyvin läpi AU:n keskusteluissa mm. AU:n edustajien kuten FemWise -verkoston edustajien ja rauhan ja turvallisuuden komissaarin Smail Cherguin toimesta. Myös Suomi on pitänyt teemaa esillä puheenvuoroissaan AU:n rauhan ja turvallisuuden foorumeilla.

FemWise Africa -verkoston vakiintumisen myötä Suomen yhteistyö AU:n osalta 1325-teemassa on vahvistunut vuonna 2018. Yhteistyökumppanit edustivat ensi sijassa kansainvälisiä järjestöjä (AU) ja kansalaisyhteiskuntaa (esim. CMI ja ACCORD)

2.3.3. NATO

Suurin osa 1325-työstä tehtiin vain Naton jäsenmaiden kesken, kumppanimaita osallistettiin aiempaa vähemmän.
Naton tekemä yhteistyö on arvion mukaan lisääntynyt muiden kansainvälisten organisaatioiden (EU, YK, AU) kanssa. Syynä tähän on YK:sta tullut uusi erityisedustaja, joka on ottanut yhdeksi prioriteetikseen tiiviimmän yhteydenpidon muiden organisaatioiden kanssa. Naton tekemä yhteistyö on jatkunut samana kansalaisyhteiskunnan kanssa Naton neuvoa-antavan 1325-kansalaisjärjestöpaneelin kautta.

2.3.4. Humanitaarinen apu

Naiset, rauha ja turvallisuus työ edistyy positiivisesti humanitaarisessa työssä. Suomen tukeman, Inter Agency Standing Committee ohjeistuksen valmistelu vammaisten ihmisten roolista humanitaarisessa työssä, on nostanut erityisesti vammaisten tyttöjen ja naisten erityistarpeet korkealle keskustelussa ja projektien toimeenpanossa.

Yhteistyö eri toimijoiden kanssa on pysynyt samalla tasolla raportointivuonna.

2.3.5. Muita arvioita; Yhdysvallat

Naiset, rauha ja turvallisuus –lain (2017) hyväksymistä seurasi vuonna 2018 kansallisen strategian laadinta (https://www.state.gov/release-of-the-united-states-strategy-on-women-peace-and-security/), joka hyväksyttiin 11.6.2019. Poikkihallinnollinen strategia kattaa ulkoministeriön, puolustusministeriön, sisäisen turvallisuuden ministeriön ja kehitysministeriön toiminnan ko. sektorilla. Strategia täydentää naisten taloudelliseen voimaantumiseen tähtäävää Women's Global Development and Prosperity Initiativea, joka niin ikään julkaistiin kuluvan vuoden keväällä. Naiset, rauha ja turvallisuus sekä naisten taloudellinen voimaantuminen ovat nousseet Trumpin hallinnon keskeisimmistä painopisteistä tasa-arvotyössä. Suomi osallistui vuonna 2018 keskusteluihin Yhdysvaltain hallinnon kanssa ja jakoi omia käytäntöjään kansallisen strategiansa laadintaprosessista ja seurantamekanismeista.

Molempien puolueiden tuella kongressissa hyväksytty ja presidentti Trumpin lokakuussa 2017 allekirjoittama Naiset, rauha ja turvallisuus –laki on ensimmäinen laatuaan maailmassa. Sen tavoitteena on ehkäistä, hallita ja ratkaista konflikteja lisäämällä naisten osallistumista rauhanneuvotteluissa ja –välittämisessä. Myös naisten roolin huomioiminen väkivaltaisen ekstremismin ehkäisemissä, sukupuolinäkökulman huomioiminen kaikessa kriisinhallinnassa sekä relevantin koulutuksen lisääminen diplomaateille, kehitystyöasiantuntijoille ja kriisinhallintaan osallistuvalle henkilöstölle ovat hallinnon suunnittelemia konkreettisia toimenpiteitä lain toimeenpanemiseksi.

Hallinto on ilmaissut kiinnostuksensa käydä keskusteluja saman mielisten maiden kuten Suomen kanssa osana strategian toimeenpanoa. Suomen ja Yhdysvaltojen yhteistyö tematiikassa on jo entuudestaan tiivistä ml. paikallisten kansalaisjärjestöjen ja tutkimuslaitosten kanssa. Suomi ja Georgetownin yliopisto tekivät yhteistyötä YK:ssa julkistetun naisten roolin lisäämiseen rauhanprosesseissa tähtäävän aloitteen valmistelussa. Suomen suurlähetystö Washingtonissa on lisäksi järjestänyt tematiikkaan liittyviä tapahtumia vuoden 2018 aikana Ruandan ja Afganistanin kokemuksiin liittyen yhteistyössä ko. maiden edustustojen kanssa.

2.3.6. Muita arvioita; Kenia

Naiset, rauha ja turvallisuus työ on edistynyt hyvin Keniassa ja Suomella on korkea profiili tässä työssä viranomaisten ja kansalaisjärjestöjen parissa. Syyt ovat pitkäjänteinen työ ja aktiivinen osallistuminen kansallisen 1325 toimikunnan työhön. Suomi on vuonna 2018 kutsuttu toimikunnan jäseneksi ainoana kahdenvälisenä avunantajana. Suomi on tukenut aikaisemmin konkreettisella tavalla twinning menetelmän kautta Kenian ensimmäisen 1325 toimintasuunnitelman laadintaa (julkaistu vuonna 2016). Toimintasuunnitelman toimeenpanoa tuetaan UN Womenin tuen kautta (tuki Kenian UN Womenin maatoimiston strategisen strategian toimeenpanolle, 4 MEUR 2016-2019). Sen lisäksi Nairobin suurlähetystö järjesti yhteistyössä Kenian hallituksen ja UN Womenin kanssa korkeatasoisen asiantuntijaseminaarin , jossa pääpuhujana oli ministeri Elisabeth Rehn ja paneelikeskusteluihin osallistuivat asiantuntijoita Suomesta, Nepalista, Afganistanista ja Somaliasta. Nepalilaiset ja afganistanilaiset asiantuntijat ovat olleet mukana Suomen tukemassa NAP-yhteistyössä näissä kyseisissä maissa. Avaustilaisuuteen osallistui kolme kenialaista naisministeriä ja Suomi sai hyvää positiivista näkyvyyttä. Seminaari myötävaikutti Kenian ensimmäisen toimintasuunnitelman arviointiprosessin käynnistämiseen ja seuraavan toimintasuunnitelmaan laaditaan, joka on meneillään UN Womenin tuella (Suomi rahoittaa).

Yhteistyö muiden toimintaohjelmaa toimeenpanevien tahojen kanssa on vuonna 2018 lisääntynyt. Asiantuntijaseminaariin osallistuivat puhujina Kriisinhallintakeskuksen toiminnanjohtaja Kirsi Henriksson ja kansalaisjärjestön edustajana Jarkko-Pekka Kärkkäinen FELMistä. UN Women on ollut tärkein kumppani 1325 työssä Keniassa. Ulkoministeriön tuki UN Womenin toteuttamaan naisrauhanturvaajien koulutukseen; Increasing the deployment of women in peacekeeping operations - A UN Female Military Officers Course on myös tuottanut hyviä tuloksia ja hyvää näkyvyyttä Keniassa.

2.4. Suomen toiminta konfliktialueilla ja jälleenrakennuksessa

2.4.1. Libanonissa 1325 **-** työ on edistynyt kansallisen naiskomission (National Commission for Lebanese Women) aktiivisen työn avulla. Maan poliittinen tilanne ja yhdeksän kuukautta jatkuneet hallitusneuvottelut kuitenkin hidastivat suunnitelman lopullista hyväksyntää. Kansallinen 1325 toimintasuunnitelma valmistui vuoden 2018 aikana, mutta hallitusneuvottelujen takia sen virallinen hyväksyminen on siirtynyt vuoden 2019 puolelle. Suomi on tukenut Libanonin toimintasuunnitelman laadintaa 2018 lähtien UN Womenin kautta. UN Women ja Libanonin kansallinen naiskomissio ovat optimistisia suunnitelman hyväksymisen suhteen, sillä suunnitelmasta pyrittiin tekemään mahdollisimman realistinen ja sopiva kaikille poliittisille puolueille.

Uusi toimintasuunnitelma tuo yhteen aiemmat suunnitelmat ja naisia koskevat strategiat 1325-teeman alle. Toimintasuunnitelman aktiviteeteille myöskään ei ole omaa erillistä budjettia, vaan aktiviteetit ovat jo osa valtion budjettia, ja joidenkin toimintasuunnitelman aktiviteettien implementointi on jo käynnissä. Vaikeimmat neuvottelukohdat toimintasuunnitelmassa ovat lapsiavioliittojen vastainen laki sekä muutos kansalaisuuslakiin, joka mahdollistaisi Libanonin kansalaisuuden periytymisen myös äidin puolelta. UN Womenin mukaan Libanonin hallitus on myös osoittanut paljon kiinnostusta Jordanian 1325-toimintasuunnitelmaa kohtaan, mikä viestii hallituksen kasvaneesta halukkuudesta toimeenpanna 1325-agendaa.

Vuonna 2018 Suomen Beirutin suurlähetystö tuki paikallisen yhteistyön määrärahasta Naba'a –järjestön toteuttamaa hanketta, joka pyrki suojelemaan tyttöjä lapsiavioliitoilta Pohjois-Libanonissa haavoittuvaisten syyrialaispakolaisten ja libanonilaisten keskuudessa. Lisäksi hankkeessa tuettiin 15-18 -vuotiaiden tyttöjen ammatillista koulutusta tyttöjen työllistymismahdollisuuksien parantamiseksi.

Maaliskuussa 2018 suurlähetystö järjesti pyöreän pöydän keskustelun naisten poliittisesta osallistumisesta presidentti Tarja Halosen kanssa. Keskusteluun osallistui naisparlamenttiehdokkaita sekä poliittisten puolueiden edustajia.

2.4.2. Syyriassa 1325-työ etenee erittäin hitaasti ja varoivaisesti erityisesti kaikenlaisiin ryhmiin ja kokoontumisiin liittyvien sensitiivisyyksien takia. Maan ulko- ja sisäpuolella olevien naisten tuominen yhteen ei tällä hetkellä ole mahdollista. Työ on muutaman vuoden rajoitteiden jälkeen lähtenyt käyntiin. Syyrian hallinto on antanut Syrian Commission for Family Affairs and Population ja UNFPA:lle luvan aloittaa kansallisen toimintaohjelman suunnittelun. Toimintaohjelma saa kuitenkin koskea vain Syyrian sisällä olevia naisia eikä järjestöille ole annettu lupaa konsultoida maan ulkopuolella olevia naisia.

Naisten osallistuminen Syyrian rauhanneuvotteluihin on keskeinen kysymys. Vuoden 2018 lopussa tehtävänsä jättänyt YK:n Syyria-erityislähettiläs Staffan de Mistura piti toistuvasti esillä naisten aseman tärkeyden rauhanneuvotteluissa. YK:n välittämien rauhanneuvottelujen rinnalle on perustettu konfliktin eri osapuolia edustavista naisista koostuva konsultaatiomekanismi WAB (Women's Advisory Board),

jonka tarkoituksena on tuottaa ajatuksia ja ratkaisuehdotuksia varsinaisiin rauhanneuvotteluihin. Kyseinen mekanismi on ainutlaatuinen, vaikkakin mekanismin vaikutusmahdollisuudet varsinaisiin neuvotteluihin ovat vähäiset. Suomi tukee mekanismin toimintaa UN Womenin kautta rahoitetun hankkeen avulla.

2.4.3. Jordaniassa työ etenee hyvin ja valtion omistajuus suunnitelman toteutuksesta on hyvällä pohjalla. Ministerivaihdokset ovat kuitenkin yleisiä ja niillä saattaa olla vaikutusta. Jordaniassa kansallinen 1325-suunnitelma saatiin valmiiksi vuoden 2017 lopulla ja se julkaistiin maaliskuussa 2018. Suunnitelman toimeenpano on alkanut aktiivisesti ja Suomi tukee 1325-suunnitelman toimeenpanoa alueellisen hankkeen kautta ja osallistuu aktiivisesti vaikutustyöhön UN Womenin kanssa. Jordanian toimintasuunnitelma on ensimmäinen kehittyvän maan kansallinen 1325-toimintasuunitelma, joka on täysin rahoitettu julkistamisestaan lähtien.

2.4.4. Mosambikin kansallinen 1325-toimintaohjelma (2018-2022) julkistettiin toukokuussa 2018. Suomi ei rahoittanut valmisteluprosessia, mutta osallistui toimintaohjelmaa koskeviin keskusteluihin profiloituen siten Mosambikin 1325-prosessin tukijana. Mosambikin rauhanprosessia koskevissa keskusteluissa Suomi on johdonmukaisesti korostanut tarvetta vahvistaa naisten osallistumista neuvotteluprosessiin keinona turvata pysyvän rauhan saavuttaminen. Osana pohjoismaista yhteistyötä edustusto on osallistunut dialogiin mosambikilaisten naisjärjestöjen kanssa tavoitteena vahvistaa niiden poliittista vaikuttamista ja ääntä käynnissä olevassa rauhanprosessissa.

2.4.5. Kolumbian rauhanneuvotteluissa, rauhansopimuksessa ja sittemmin rauhan implementoinnissa Naiset, rauha ja turvallisuus teema on ollut keskeinen. Hallituksen vaihdos ja uuden hallinnon kriittisyys allekirjoitettua rauhanprosessia kohtaan ei ole vaikuttanut myönteisesti rauhanprosessin implementoinnin edistymiseen. Naisten rooli painottuu itse rauhansopimuksessa, mutta implementoinnin osalta puutteita on paljon. Suomi ei ole osallistunut rauhanprosessiin taloudellisen tuen kautta, eikä edustustolla ole kehitysyhteistyömäärärahoja. Suomi on rahoittanut UN Environmentin, UNDP:n ja UN Womenin toteuttamaa Naiset, Rauha ja luonnonvarat maapilottia Kolumbiassa. Edustuston 1325-työ on toistaiseksi ollut vähäistä. Edustusto on resurssiensa puitteissa osallistunut hanketta koskeviin tilaisuuksiin. Edustuston osalta haasteita ovat alhaiset henkilöstöresurssit ja viennin edistämisen priorisointi sekä se, ettei Suomi ole osallistunut Kolumbian rauhanprosessiin taloudellisen tuen kautta. Edustustolla ei ole käytettävissä kehitysyhteistyönmäärärahoja.

2.4.6. Afganistanin kansallinen 1325-toimintaohjelma on lähes radikaali tavoitteissaan. Tietystä vastarinnasta huolimatta, etenkin naisten osallistumisen ja suojelemisen tavoitteissa on edetty.

Naisten osallistuminen poliittisiin instituutioihin on taattu kiintiöillä ja myös virkamieskunnassa naisten määrä on kasvanut. Lokakuuhun 2018 mennessä naisten osuus virkamiehistä oli noussut 23 prosenttiin. Hyvinä esimerkkeinä toimivat korkein oikeus ja syyttäjänvirasto, jotka ovat jatkuvasti lisänneet naisten määrää henkilökunnassaan. Naispuolisten tuomareiden määrä on noussut vuodessa kymmenellä ja on nyt 265. yhteensä 23% korkeimman oikeuden ja 21% syyttäjänviraston henkilöstöstä on naisia. Naisten osuuden lisääminen on kuitenkin haasteellista etenkin korkeimpien virkojen osalta, johtuen myös naisten alhaisesta koulutustasosta. Yleisen syyttäjän alle on jokaiseen provinssiin luotu erityisiä syyttäjäyksiköitä naisiin kohdistuvan väkivallan eliminoimiseksi. Lähes kaikki yksiköt ovat naisten johtamia.

Vaikka naisten määrä sekä virkamieskunnassa että kansanedustajina on noussut, on naisten osallistuminen paikallistasolla usein vähäistä ja lisää tiedonjakoa ja ymmärrystä naisten oikeuksista tarvitaan. On huomionarvoista, että vaikka 88% afgaaneista on sitä mieltä, että naisten tulee saada äänestää, ainoastaan 57% (59% naisista) kannattaa sitä, että naisten tulisi itsenäisesti päättää ketä äänestää.

Nykyinen hallitus ja etenkin presidentti Ghani puolisoineen on vahva naisten oikeuksien kannattaja. Viime vuosien aikana on tehty paljon lainsäädännön uudistamiseksi tasa-arvon ja naisten osallistumisen edistämiseksi. Lisäksi kansainvälinen yhteisö on vahvasti tukenut naisten oikeuksien toteutumista.

Suomi on tehnyt Afganistanissa yhteistyötä etenkin viranomaisten (ulkoministeriö, naisasiainministeriö, valtiovarainministeriö), kansainvälisen yhteisön (UN Women, muut avunantajat) ja kansalaisyhteiskunnan (mm. Afghan Women's Network) kanssa.

Afganistanin rauhankeskustelut pääsivät vauhtiin helmikuussa 2018 järjestetyn Kabulin konferenssin ja presidentti Ghanin Talibanille tekemän neuvottelutarjouksen ja sitä seuranneen kesäkuun tulitauon jälkeen. Lokakuussa 2018 USA:n erityisedustaja tapasi Talibanin edustajat keskustellakseen konfliktin ratkaisusta. Keskustelut ovat tuoneet toiveen rauhasta, mutta naisten osallistuminen keskusteluihin on ollut käytännössä olematonta. Ihmisoikeuspuolustajat ja kansalaisaktivistit pelkäävät, että naisten ja vähemmistöjen oikeudet ovat vaarassa. Suomi on pyrkinyt ja pyrkii poliittisella tasolla edistämään naisten osallistumista keskusteluihin ja tätä viestiä vahvistetaan vuonna 2019. Suomelle tärkeää on, että jo saavutetuista kehityksistä eri alueilla (ml. naisten ja vähemmistöjen oikeudet) ei tule luopua, sillä niiden eteen ovat niin afganistanilaiset kuin kansainvälinen yhteisökin uhranneet paljon resursseja.

2.4.7. Myanmarissa Suomen rahoittamat rauhanhankkeet (Suomen lähetysseuran/Euro-Burma Officen hanke sekä rauhanprosessin avunantajien yhteinen rahasto JPF) huomioivat naisten aseman keskeisyyden Myanmarin rauhanprosessissa. Molemmilla on suunnitelmat siitä, miten naiset huomioidaan läpileikkaavasti hankkeissa. Käytännössä naisten asema rauhanprosessissa on tulitaukokeskusteluissa sekä tulitaukojen valvonnassa pienempi, koska naisia ei juuri ole mukana.

Suomen yhteistyö muiden toimijoiden kanssa lisääntyi vuonna 2018 ja yhteistyötä tehtiin pääasiassa kansalaisyhteiskunnan sekä kansainvälisten järjestöjen, sekä myös viranomaisten kanssa.

2.4.8. Nepalin kansallisen 1325- toimintaohjelman toimeenpano on ollut pysähdyksissä vuodesta 2017 lähtien vastuuministeriön puuttumisen takia. NAP 1325 –validitointi vaatii uuden kansallisen omistajuuden rakentamisprosessin ja uuden budjetoinnin toimeenpano-ohjelman toteuttamiseksi. Suomi tukee prosessia UN Womenin kautta osana maaohjelmatukea.

2.5. Rankaisemattomuuden torjuminen

Kaikkein vakavimpiin kansainvälisiin rikoksiin syyllistyneiden rankaisemattomuuden vähentäminen on yksi kansainvälisen oikeuden alan painopisteistä. Suomi on osana rankaisemattomuuden vastaista toimintaa kiinnittänyt erityistä huomiota uhrien aseman ja oikeuksien parantamiseen. Suomen temaattisena prioriteettina on seksuaalista ja sukupuolittunutta väkivaltaa (SGBV) kokeneiden uhrien tukeminen. Lähtökohtana on, että erilaisten hankkeiden kautta voidaan oikeudellisesti vaikuttaa vastuuvelvollisuuden toteutumiseen ja uhrien oikeuksien parantamiseen. Rankaisemattomuuden

torjumiseen tähtäävät hankkeet liittyvät keskeisesti naisten aseman ja oikeuksien parantamiseen konfliktitilanteissa.

Ulkoministeriön kansainvälisen oikeuden yksikön merkittävin tuki on kohdistettu Kansainvälisen rikostuomioistuimen (ICC) uhrirahastolle kehitysyhteistyömäärärahoista. Suomi teki joulukuussa 2017 uuden monivuotisen tukisopimuksen vuosille 2017-2020, tämä on suuruudeltaan yhteensä 800 000 euroa (vuositasolla 200 000 euroa) ja se on kohdennettu SGBV-uhreille Saharan eteläpuolisessa Afrikassa. Rahoituksen korvamerkitseminen edesauttaa tuen kanavoitumista kaikkein haavoittuvimmille ja marginalisoiduimmille uhreille, heidän yhteisöilleen ja perheilleen. ICC:n uhrirahaston mandaattiin kuuluu yhtäältä ICC:n oikeudenkäyntien lopputuloksena määrättävien hyvitysten täytäntöönpano ja toisaalta ICC:n toimivaltaan kuuluvien rikosten uhrien ja heidän perheittensä avustaminen. Avustamisen toimintamuotoina ovat mm. fyysinen kuntoutus, psykologinen tuki ja materiaalinen avustus. Toiminta ulottuu yksilö- ja yhteisötasolle: avustusmuotojen kautta tuetaan paitsi yksilöiden kuntoutumista ja voimaantumista, myös yhteisöllisen vakauden ja sovinnon syntymistä. Uhrirahaston kohdemaita ovat olleet Uganda ja Kongon demokraattinen tasavalta. Vuonna 2018 uhrirahasto käynnisti toimintansa Norsunluurannikolla.

SGBV-painotus liittyy myös Suomen tukeen YK:n oikeusvaltioasiantuntijatiimille. Seksuaalisen väkivallan oikeusvaltioasiantuntijatiimi (Team of Experts: Rule of Law, Sexual Violence in Conflict) torjuu seksuaalista väkivaltaa aseellisissa konflikteissa avustamalla kansallisia viranomaisia oikeusvaltiokehityksen vahvistamisessa.

Kehitysyhteistyövarojen lisäksi ulkoministeriön oikeuspalvelulla on erillinen määräraha rankaisemattomuuden vastaiseen toimintaan. Määrärahasta tuetaan oikeudellisten ja kansalaisyhteiskunnan toimijoiden työtä rankaisemattomuuden ehkäisemiseksi. Vuonna 2018 määrärahan suuruus oli 500 000 euroa. Määrärahalla tuettiin vuonna 2018 muun muassa hallitustenvälistä Justice Rapid Response –yhteistyömekanismia (JRR). JRR:n keskeisenä toiminta-alueena on tarjota valtioille ja kansainvälisille järjestöille näiden pyynnöstä tukea vakavimpien kansainvälisten rikosten tutkinnassa, tällaisina muun muassa SGBV-rikokset.

Suomi on niin ikään tukenut aktiivisesti Syyrian konfliktissa tapahtuneiden rikosten tutkinnassa ja niistä syyttämisessä avustavaa mekanismia (IIIM). Mekanismin tavoitteena on kerätä ja analysoida todistusaineistoa kaikkein vakavimmista kansainvälisistä rikoksista.

Yhteistyö kansainvälisten järjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan kanssa tiivistä ja pysynyt samana vuonna 2018.

2.6. Aseistariisunta, aseiden leviämisen estäminen ja asevalvonta

Naisten roolia aseistariisunnassa, aseiden leviämisen estämisessä ja asevalvonnassa tulee edelleen edistää. Naiset, rauha ja turvallisuus -teema on vakiintunut YK:n pysyvän aseidenriisuntakonferenssin, CD:n vuosittaisen epävirallisen erityisistunnon teemaksi ja Suomi pitää teemaa edellisvuosien tapaan esillä CD:ssä. Lisäksi Suomi on säännöllisesti painottanut gender-tematiikan tärkeyttä EUn ja pohjoismaiden yhteisissä puheenvuoroissa myös YK:n yleiskokouksen I-komiteassa. Kesäkuun 2018 YK:n pienasetoimintaohjelman (UN PoA) tarkastelukokouksessa Suomi oli fasilitoimassa PoAn loppuasiakirjan gender-osiot. PoAhan saatiin ensimmäistä kertaa vahva ja konsensuspohjainen gender-ulottuvuus.

Vuonna 2013 YK:ssa hyväksytty asekauppasopimus (Arms Trade Treaty) sisältää sukupuolittunutta väkivaltaa (gender based violence) koskevan luvituskriteerin, joka tulee ottaa huomioon arvioitaessa puolustustarvikkeiden siirtoihin liittyviä lupia. Suomi korostaa säännöllisesti puheenvuoroissaan asekaupan ja sukupuolittuneen väkivallan välistä yhteyttä. Suomi rahoitti kolmea vuosina 2017 ja 2018 pidettyä Arms Transfers Dialogue –keskustelutilaisuutta, joissa käsiteltiin myös genderiä, aseellista väkivaltaa ja SDG-tavoitteita. Tämän lisäksi Suomi on asekauppasopimuksen vapaaehtoisrahaston kolmanneksi suurin rahoittaja (300 000 EUR/vuosi). Lisäksi Suomi tukee 250 000 eurolla YK:n pienasetoiminnan vapaaehtoisrahastoa (UNSCAR) ja on rahaston valintalautakunnan jäsenenä painottanut tuen osoittamista naisten asemaa parantaville pienasehankkeille.

Suomi tukee Kemiallisen aseen kieltosopimuksen instituutin (VERIFIN) koulutushanketta vuosina 2018–2020, jossa vahvistetaan kehitysmaiden laboratorioiden kapasiteettia ja kansallista turvallisuutta kouluttamalla kehitysmaiden kemistejä ja asiantuntijoita. Valinnoissa etusija annetaan naispuolisille hakijoille, mikäli ehdokkaiden valintakriteerit muuten täyttyvät.

Suomen humanitaarisen miinatoiminnan konseptin kautta toteutettavissa hankkeissa korostetaan gender-näkökulmaa ja naisten osallistumismahdollisuuksien vahvistamista. Miinanraivauskohteita valitessa ja priorisoitaessa kuullaan eri väestöryhmiä huomioiden mm. sukupuoli. Miinariskien koulutuksessa huomioidaan naisten ja miesten erilaiset roolit ja elämänalueet yhteisöissä. Naisia pyritään rekrytoimaan humanitaarisen miinatyön tehtäviin ja näin voimaannuttamaan ja osallistamaan turvallisuuteen ja kehitykseen vaikuttamisessa. Työn tuloksia seurataan indikaattorein, joissa huomioidaan myös sukupuoli. Suomi pyrkii rahoittajana vaikuttamaan siihen, että gender-näkökulmat ja erityisesti naisten osallistumismahdollisuuksien parantaminen huomioidaan entistäkin paremmin humanitaarisessa miinatoiminnassa.

2.7. Kansalaisjärjestöjen yhteistyö ja 1325-työ

Ulkoministeriö hallinnoi valtionavustuksia suomalaisten ja kansainvälisten kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyöhön avoimien hakukierrosten kautta. Kuten aiemminkin myös vuonna 2018 hakukierroskriteereissä (tarkasteluvuonna hanketuki sekä viestintä- ja globaalikasvatustuki) edellytettiin Suomen kehityspoliittisen toimenpideohjelman painpisteiden huomioimista. Lisäksi on kannustettu hankkeisiin, jotka kohdistuvat köyhimpiin maihin tai hauraisiin valtioihin (OECD:n määritelmien mukaisesti). Tämä näkyi vuonna 2018 esimerkiksi siinä, että hanketuen hakukierroksella Somaliaan kohdistuvien hankkeiden osuus myönnöistä oli n. 25 % kokonaisrahoituksesta.

Järjestöjen tekemä työ huomioi erityisen hyvin naisten ja tyttöjen oikeudet. Tämä todettiin myös ulkoministeriön vuonna 2018 teettämässä evaluoinnissa naisten ja tyttöjen oikeuksien edistämisestä Suomen kehityspolitiikassa jossa nostettiin esiin kansalaisjärjestöjen tuloksellisen hyödynsaajia ja paikallisia yhteisöjä osallistavan yhteistyön. Lisäksi järjestöillä on vahvaa paikallista ja temaattista osaamista muutoksen saamiseksi syvälle juurtuneissa asenteissa. Suomalaiset järjestöt toimivat yhteistyössä paikallisten kumppanijärjestöjen kanssa ja edistävät erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien ihmisryhmien oikeuksia vahvistamalla niin oikeudenhaltijoita kuin vastuunkantajia. Kansalaisjärjestöt voivat ylipäätään toimia myös sellaisissa maissa, tilanteissa tai sellaisten väestöryhmien keskuudessa, joihin Suomen julkisen kehitysyhteistyön keinot eivät ulotu.

Syksyllä 2018 eduskunnalle annetussa kehityspolitiikan tulosraportissa tuotiin kokonaisuudessaan hyvin esiin kansalaisjärjestöjen tekemän työn lisäarvo ja vaikuttavuus. Raportti nostaa esiin konkreettisia, hyviä esimerkkejä työn tuloksista – tällaisina mm. usean järjestön tekemä tuloksellinen silvonnan vastainen työ Itä-Afrikassa, sekä CMI:n, KUA:n ja FELMin työ naisten osallistumisen edistämiseksi rauhanprosesseissa useissa eri maissa, sekä Puolueiden kansainvälinen demokratiayhteistyö – Demo ry:n työ, jolla vahvistetaan naisten osallistumista politiikkaan mm. Myanmarissa, Sambiassa ja Tunisiassa.

2.7.1. CMI

Naiset, rauha ja turvallisuus -työ on vuonna 2018 saanut entistä vahvemman painoarvon CMI:n työssä, sillä se nostettiin yhdeksi ohjelman viidestä painopistealueesta. Yleisesti ottaen toimeenpano on edistynyt hyvin, tosin sukupuolinäkökulman valtavirtaistamiseen liittyvä työ on edennyt toivottua hitaammin.

Työhön myönteisesti vaikuttaneet ulkoiset tekijät ovat olleet kansainvälisten ja alueellisten organisaatioiden vahvempi sitoutuminen 1325-agendaan sekä CMI:n lisääntynyt yhteistyö näiden tahojen kanssa yhteisvaikutuksen vahvistamiseksi. Kielteisesti työhön on vaikuttanut monien rauhanprosessien vastoinkäymiset (Jemen, Libya), mikä on vaikeuttanut systemaattista työtä naisten osallistumisen ja oikeuksien huomioimiseksi niiden puitteissa.

Yhteistyö muiden toimintaohjelmaa toimeenpanevien tahojen kanssa vuonna 2018 lisääntyi, yhteistyötä tehtiin viranomaisten, kansalaisyhteiskunnan, tutkijayhteisön ja kansainvälisten järjestöjen kanssa tässä järjestyksessä.

2.7.2. Kirkon ulkomaanapu KUA

Vuoden 2018 aikana päätöslauselma 1325 liittyvä työ edistyi erityisesti yhteisötason rauhanprosessien ja rauhantyöhön liittyvien dialogien tukemisessa. Niissä on onnistuneesti saatu naisia osallistumaan sekä yhteisiin että naisten keskinäisiin rauhankomiteoihin ja konfliktien ratkaisukeskusteluihin esimerkiksi Keniassa ja Etelä-Sudanissa.

KUA on tukenut Somaliassa pitkäjänteisesti alue- ja paikallishallinnon kehittämistä. Naisten osallistumisen vahvistamiseksi aluehallinnon jäsenet ovat kehittäneet KUA:n tuella tasa-arvosuunnitelmia naisten poliittisen osallistumisen ja tasa-arvotietoisuuden lisäämiseksi. Somalian merkittävänä saavutuksena kaksi naista valittiin paikallishallinnon edustajiksi alueelliseen päätöksentekoelimeen.

Ottaen huomioon lukuisat haasteet naisten oikeuksille ja tasa-arvolle hauraissa valtioissa, joissa KUA erityisesti työskentelee keskeiset tekijät jotka ovat mahdollistaneet naisten osallistumisen ja tasa-arvonäkökulman vahvistumisen on pitkäkestoinen työ, joka on sitoutunut edistämään näitä arvoja jo alusta lähtien.

KUA:n arvion mukaan yhteistyö on lisääntynyt erityisesti liittyen Uskonnollisten ja perinteisten toimijoiden rauhanverkoston kautta tehtävään yhteistyöhön sen eri yhteistyökumppaneiden kautta, mm. verkoston alla toimii inklusiivisuus-työryhmä, joka tarkastelee uskopohjaisen rauhantyön mahdollisuutta edistää 1325 ja 2250 tavoitteita. Työryhmä on teettänyt erilaisia tapaustutkimuksia ja työkaluja ja järjestänyt vertaisoppimisen tapaamisia kansainvälisten toimijoiden kesken. CMI:n, FELMin,

KUA:n ja Solidaarisuus-järjestön yhteinen vertaisoppimisen ja tiedonvaihdon ryhmä suomalaisille rauhantoimijoille, missä tarkastellaan laaja-alaisesti työhön liittyviä keskeisiä kysymyksiä, ml. inklusiivisuus ja tasa-arvonäkökulman valtavirtaistaminen, on tärkeä foorumi. Myös yhteistyö ulkoministeriön kanssa osana kansallisen toimeenpano-ohjelman seurantaa on vahvistunut.

2.7.3. Suomen Lähetysseura FELM

FELMin hankkeissa on panostettu tutkimustyöhön ja naisverkostojen voimaannuttamiseen. Syyria-hankkeessa on määrätietoisesti jatkettu työtä naisten osallistamiseksi rauhanprosesseihin sekä paikallisesti että kansainvälisellä tasolla. Myös kyky analysoida konfliktiympäristöä on parantunut hankkeen tuella, ja hankkeet ovat kehittäneet tietotuotteita, jotka käsittelevät muun muassa naisten voimaannuttamista, maanhallintakysymyksiä sekä Syyrian lakeja ja perustuslakia.

Syyria-hanke jatkoi YK:n Syyrian-erityisedustajan Women's Advisory Boardin (WAB) tukemista sekä kapasitoimalla ryhmän jäseniä sekä fasilitoimalla WABia. Jäsenet ovat onnistuneet saamaan poliittista päätösvaltaa konservatiivisissa yhteisöissään. Euro-Burma Officen yhteisessä hankkeessa laadittiin arvio sukupuolijakauman toteutumisesta rauhantyössä. Suositukset toteutetaan tulevalla hankekaudella.

Haasteena Syyrian työlle on ollut kansainvälisen tason neuvottelujen (Geneven prosessi) passivoituminen sekä kansalaisyhteisön kaventunut tila keskushallinnon alueilla.

2.7.4. Suomen 1325-verkosto

Verkosto on yhteensä 20 kansalaisjärjestön sekä tutkijoiden ja yksittäisten asiantuntijoiden yhteistyöverkosto, jonka tavoitteena on edistää YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 Naiset, rauha ja turvallisuus ja siihen temaattisesti liittyvien päätöslauselmien toimeenpanoa. Verkostoa hallinnoi ja koordinoi Suomen UN Women ulkoministeriön tuella. Järjestöjäseniin kuuluvat Suomen UN Women, Amnesty International Suomen osasto, Fida, Ihmisoikeusliitto, YK-liitto, Naisjärjestöt yhteistyössä – Kvinnoorganistarioner i samarbete NYTKIS, Naisjärjestöjen Keskusliitto (NJKL), Crisis Management Initiative (CMI), Väestöliitto, Naisasialiitto Unioni, Suomen NNKY-liitto, Naistoimittajat, Zonta International piiri 20, Kirkon Ulkomaanapu, African Care, Puolueiden kansainvälinen demokratiayhteistyö Demo, Suomen Akateemisten Naisten Liitto (SANL), Laajan turvallisuuden verkosto (WISE, ent. KATU ja STETE), Suomen Lähetysseura ja Suomen Punainen Risti.

Verkosto on perustettu vuonna 2006 kiirehtimään kansallisen Naiset, rauha ja turvallisuus -toimintaohjelman laatimista Suomessa ja se on osallistunut kaikkien kolmen Suomen toimintaohjelman suunnitteluun. Verkosto seuraa toimintaohjelman toteutumista ja raportointia eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle, ja vuoden 2018 aikana 1325-verkoston toiminta keskittyi pääasiassa Suomen kolmannen kansallisen 1325-toimintaohjelman jalkautumisen seurantaan. Verkoston edustaja osallistui myös Naton kansalaisjärjestöjen neuvoa antavaan paneeliin. Verkoston nykyinen rahoitustilanne on heikko, mikä kaventaa verkoston toimintamahdollisuuksia. Verkostolla ei ole nykyresursseilla mahdollisuutta esimerkiksi rahoittaa 1325-aiheista tutkimusta tai aiheeseen liittyviä julkaisuja."

2.7.5. Suomen Pakolaisapu Ry

Pakolaisavun suora hyödynsaajamäärä 1325-ohjelmaan oli 18 092, joista naisia oli 16 364.

Pakolaisapu koulutti 211 naista järjestöjen ja toimikuntien johtotehtävissä sekä pakolaistilanteissa Ugandassa ja Liberiassa, että konfliktinjälkeisellä alueella Myanmarissa. Koulutuksilla ja mentoroinnilla vahvistettiin nais- nuoriso- ja pakolaisjärjestöissä toimivien naisten osaamista johtajuudessa ja neuvottelutaidoissa. Naisten osuutta päätöksentekoelimissä vahvistettiin koulutusten ja osin kiintiöiden avulla seuraavin tuloksin; naisten osuus säästö- ja lainaryhmien johtotehtävissä oli 90 %, lukutaitokomiteoissa oli 38% naisia.

Naisten taloudellista voimaantumista vahvistettiin vuonna 2018 hyvin tuloksin Liberiassa sekä norsunluurannikkolaisten pakolaisten että liberialaisten vastaanottajayhteisön jäsenten parissa. Tuettu vapaaehtoinen paluumuutto on loppunut ja integraatioprosessissa talousosaaminen sekä kielitaito ovat erityisen tärkeitä taitoja. Talouslukutaito ja pienyrittäjyystaidot olivat osana temaattista lukutaitokoulusta. Jälkiseurannan tulokset vahvistivat positiiviset vaikutukset pienyrittäjyyden ja säästämisen osalta, mutta myös terveyden, naisten ja miesten työnjaon ja perhesuunnittelun osalta.

Myanmarissa konfliktin jälkeisessä Kayah-maakunnassa koulutettiin lyhytkursseilla ammattiin 145 naista. Koulutukset sisälsivät elämäntaitoja kuten ihmiskaupan ja seksuaalisen väkivallan ehkäisyä. Jälkiseurannan mukaan 89% ompelukurssilta valmistuneista naisista ansaitsi lisätuloja perheelle oppimillaan taidoilla.

Pakolaisavun rahoituksella tehtiin naisiin kohdistuvan väkivallan vastaista työtä Ugandassa ja Myanmarissa. Koulutuksia järjestettiin viranomaiseille, terveydenhuolloin ammattilaisille, armeijan ja etnisten aseellisten ryhmien edustajille sekä nuorille ja muille kyläyhteisöjen jäsenille. Muita toimintamuotoja olivat mm toimijoiden välisen yhteistyön vahvistaminen, tiedotuskampanjat, vertaistukiryhmätoiminta, tuki naisten turvatalolle, lakiapu ja tukipuhelimen ylläpito.

Pakolaisapu vastasi naisten suojeluun kouluttamalla 14 248 naista lukutaito- ja kielikursseilla sekä pienyrittäjyyskoulutuksilla 12 pakolaisasutusalueilla ja Kampalassa. Naisten korkea lukutaidottomuusprosentti altistaa naiset väärinkäytöksille mm. ruoan ja muiden tarvikkeiden jakelussa. Sosiaalisten turvaverkkojen puuttuessa luku- ja laskutaitojen sekä perustoimeentulon vahvistaminen ehkäisi naisten ja tyttöjen tarvetta käyttää haitallisia toimeentulotapoja sekä vähensi köyhyyttä.

2.7.6. Suomen YK-liitto

Suomen YK-liitto tekee Naiset, rauha ja turvallisuus -työtä pääasiassa kotimaassa tapahtuvan tiedotuksen ja vaikuttamistyön kautta temaattisesti ja osana laajaa YK-tiedotusta, vaikuttamista ja koulutusta. Myönteisenä nähdään tematiikan kiinnostavuus ja ajankohtaisuus sekä kokonaisuuden linkittyminen laajoihin YK-teemoihin, esimerkiksi nuoret, rauha ja turvallisuus (päätöslauselma 2250), pakolaiskysymykset, ilmastonmuutos ja kestävä kehitys. Haasteina ovat erityisesti rahoituksen niukkuus, joka heijastuu suoraan aihepiirin parissa tehtävään työhön kaikkien toimintaosa-alueiden osalta.

Yhteistyö muiden toimeenpanevien tahojen ja kansalaisyhteiskunnan kanssa on seurantakauden aikana ollut tiivistä ja onnistunutta.

Suomen YK-liitto on mukana kansallisessa 1325-seurantaverkostossa sekä perustajajäsenenä järjestöjen 1325-verkostossa. Verkostoyhteistyö on ollut onnistunutta ja tärkeää. Sen kautta YK-liitto voi vaikuttamisen lisäksi välittää verkostoissa kertynyttä suomalaista osaamista ja hyviä käytäntöjä maailmalle, erityisesti työtä on tehty YK-liittojen kattojärjestön Wfunan kautta.

Suomen YK-liitto on pitänyt esillä 1325-tematiikkaa kaikissa YK-liiton lausunnoissa ja kannanotoissa, jotka on osoitettu eduskunnalle ja eri hallinnonaloille. Linkki YK-liiton verkkosivuilla lausunnot osioon.

Aihekokonaisuus on ollut mukana useissa YK-liiton järjestämissä keskustelutilaisuuksissa, seminaareissa ja kampanjoissa kotimaassa. Välillisesti teema on näkynyt kaikessa YK-aiheisessa tiedotuksessa, vaikuttamisessa ja koulutuksessa.

Lisäksi teema on ollut mukana Wfunan ja muiden paikallisten YK-liittojen kampanjoissa http://www.surveygizmo.com/s3/4040589/Not-Under-the-United-Nations-Flag , sekä lisäksi liitteenä olevassa 2018 yleiskokouksen SEA resoluutiossa ja siinä mainitussa Mission Possible aloitteessa. ttps://wfuna.org/mission-possible

2.7.7. Puolueiden kansainvälinen demokratiayhteistyö – Demo ry

Demo on tukenut puolueiden välistä rauhanomaista monipuoluedialogia seurantavuoden aikana Myanmarissa, Tunisiassa, Mosambikissa ja Sambiassa.
Demon työn keskiössä on aliedustettujen ryhmien, kuten nuorten ja naisten, poliittisten oikeuksien tukeminen, jotta he voivat osallistua tasa-arvoisesti päätöksentekoprosesseihin. Naiset, rauha ja turvallisuus – tematiikka on olennainen osa Demon työtä. Sambiassa Demo tukee kunnallistason naispoliitikkojen kansalais- ja poliittisia oikeuksia monipuoluedialogin, mentoroinnin ja koulutuksen kautta. Vuoden 2018 aikana perustettiin maassa ensimmäistä kertaa kansallisen tason naispoliitikkojen monipuoluedialogifoorumi, jonka jälkeen vastaavat foorumit perustettiin myös kolmelle paikallistasolle. Foorumeissa naispoliitikot tekivät yhteisiä kannanottoja muun muassa vaaliväkivallan ehkäisyyn ja sukuelinten silvontaan liittyen.
Suomessa Demo järjestää vuosittain eduskuntapuolueille Demokratia-akatemian, vuonna 2018 kohderyhmänä oli puolueiden naisjärjestöt. Kaikkien eduskuntapuolueiden naisjärjestöt tekivät kannanoton vaatien tasa-arvon nostamista turvallisuuspolitiikan keskiöön ja naisten osaamisen parempaa hyödyntämistä turvallisuus- ja puolustusasioissa.

2.8. Turvallisuussektori ja kriisinhallinta; sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen ja sukupuolijakauman tasapainottaminen

2.8.1. Kriisinhallinta

Sukupuolijakauman tasapainottaminen Suomessa ja kriisinhallintatehtävissä sekä sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen mm. gender-neuvonantajien avulla on edennyt vuonna 2018.

Kriisinhallintakeskus CMC:n työhön on kielteisesti vaikuttanut CMC:n siirtoprosessi Helsinkiin, mikä on tuottanut paljon muutostyötä. Lisäksi henkilömuutosten johdosta aikaisempaa osaamista on menetetty. Tilannetta pystytään korjaamaan keväällä 2020, kun Kriisinhallintakeskus saa omat tilat Helsingistä ja henkilökunnan vaihtuvuus vähenee. Työhön on kuitenkin myönteisesti vaikuttanut aiemmin tehty laaja-alainen työ sukupuoliteemojen valtavirtaistamiseksi CMC:n toiminnoissa, minkä johdosta nämä ovat jo suurelta osin sisäänkirjoitettu kaikkien CMC:n yksiköiden toimintaa ohjaaviin dokumentteihin. Yhteistyötä on tehty koulutuksessa kansainvälisten järjestöjen ja viranomaisten kanssa 1325- ja gender-teemojen integroimiseksi koulutukseen, henkilöstöhallinnossa erityisesti kansainvälisten järjestöjen kanssa 1325-tehtäviin erikoistuneiden asiantuntijoiden sekondeerauksessa, ja tutkimus- ja kehittämissektorilla tutkijayhteisön ja kansalaisyhteiskunnan kanssa hankkeiden ja julkaisujen osalta.

Vuonna 2018 naisten lukumäärä CMC:n sekondeeraamissa siviilikriisinhallinnan asiantuntijoissa oli keskimäärin 35,6%, kuukausittaisen vaihteluvälin ollessa 32,4% - 39,1%. Poliisitehtävien määrän kasvaminen vaikeuttaa yhä naisten osuuden kasvattamista lähetetyistä asiantuntijoista 40% tavoitteeseen. Suomen tavoitteena on saada lisää naisia kriisinhallinnan johtotehtäviin. Vuonna 2018 poliisihallinnosta lähetettiin neljä johtotehtäviin potentiaalista naista Kriisinhallintakeskuksen ja Poliisihallituksen yhteistyössä UN Female Senior Police Officer Command Development-kurssille. Koulutuksen tavoitteena oli tuottaa valmiuksia poliisinaisille YK:n missioiden poliisikomponenttien johtotehtäviin

Puolustusvoimissa naisten määrää on pyritty lisäämään erilaisin rekrytointikampanjoin, joissa naiset ovat hyvin näkyvillä. Lisäksi Pääesikunnassa vuonna 2018 laaditussa tasa-arvosuunnittelun ohjeessa korostetaan, että työpaikkatason tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmissa tulee kiinnittää erityistä huomiota yhdenvertaisen uralla etenemisen varmistamiseen.

Vuoden 2017 lopussa sotilashenkilöstöstä oli naisia 3,2 prosenttia (252 naista ja 7632 miestä) ja siviilihenkilöstöstä 47 prosenttia (1874 naista ja 2154 miestä). Vuoden 2018 lopussa sotilashenkilöstöstä oli naisia 3,4 prosenttia (271 naista ja 7716 miestä) ja siviilihenkilöstöstä 46 prosenttia (1861 naista ja 2181 miestä). Naisten osuus sotilashenkilöstöstä on siis noussut hieman.

Sotilaallisessa kriisinhallinnassa toimivien naisten määrää pyritään lisäämään erilaisin rekrytointikampanjoin. Pääesikunnan henkilöstöosastolla suunniteltiin vuonna 2018 uutta rekrytointikampanjaa. Tasa-arvosuunnittelun ohjeessa korostetaan myös, että kriisinhallintapalveluksen tulee edistää yhdenvertaisesti naisten ja miesten uraa.

Erityisesti sotilastarkkailija- ja esikuntatehtäviin on vuoden 2018 aikana pystytty rekrytoimaan enemmän naisia, ja Suomi onkin saavuttanut YK:n asettaman tavoitteen, jonka mukaan näissä tehtävissä toimivista 15 prosentin tulee olla naisia. Poikkileikkausajankotina tarkasteltuna palveluksessa oli pitkään noin 20 - 25 naista, kun määrä on vuodesta 2018 ollut noin 30 naista. Kokonaisuutena naisten määrä on hiljalleen lähestymässä kansallisessa toimintaohjelmassa tavoitteeksi asetettua 7 prosenttia.

2.8.2. Turvallisuussektori

Poliisihallinnon naisten ja miesten lukumäärää seurataan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyössä. Naisten määrä on kasvanut tasaisesti lukumääräisesti ja prosentuaalisesti poliisiviroissa sekä "muut"-ryhmässä. Toimistotyöntekijöissä naisten lukumäärä on vähentynyt viime vuosina paljon, mutta prosentuaalisesti suhde miehiin nähden tässä kategoriassa on pysynyt entisellään (ko. kategorian kokonaismäärä on vähentynyt). Naisten suhteellinen osuus poliisihallinnon koko henkilöstöstä on kasvanut tasaisesti viimeiset vuosikymmenet lukuun ottamatta pientä notkahdusta viime vuosina, joka selittyy edellä kuvatusti toimistotyöntekijöiden määrän vähenemisellä.

Poliisin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman yhtenä tavoitteena on tasavertainen mahdollisuus urakehitykseen ja sen toimenpiteenä naisten uralla etenemisen edistäminen → tavoite- ja kehityskeskusteluissa pitkäjänteisten urasuunnitelmien avulla naisten uralla etenemiseen kannustaminen. Poliisihallituksen poliisihallinnolle laatimissa vuoden 2018 Take-keskusteluohjeissa on kannustettu erityisesti naisille valitsemaan yhdeksi keskusteluteemaksi "urapolku".

Vuonna 2018 poliisissa asetettiin valtakunnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöryhmä, jonka tehtävänä on käsitellä, seurata ja kehittää valtakunnallisesti poliisin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasioita.

Työryhmä seuraa vuosille 2017–2019 laaditun poliisin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman toimenpiteiden toteutumista sekä laatii jatkossa tulevien vuosien poliisin valtakunnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman. Työryhmän tulee esittää tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kehittämistoimia sekä raportoida Poliisihallitukselle vuosittain erikseen sovittavalla tavalla.

Rajavartiolaitoksessa on laadittu tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma, jossa on huomioitu naisten määrän lisääminen sekä tasa-arvoinen kohtelu

Rajavartijan peruskurssin suorittaneiden naisten lukumäärää on tietoisesti lisätty. Viimeisimmistä valmistuneista rajavartijan peruskursseista naisten osuus on ollut seuraava (henkilöä / prosenttia kurssin vahvuudesta):

2016: 12/25 %, 2017: 10/17 %, 2018: 23/24 %.

Raja- ja merivartiokoulu käyttää (edelleen) positiivista erityiskohtelua naisten osalta rajavartijan peruskurssien valinnoissa: lisäpiste naisten vapaaehtoisen asepalveluksen suorittamisesta, miehiä matalammat vaatimusrajat 12 minuutin juoksutestissä ja mahdollisuus hakeutua kurssille ennen vapaaehtoisen asepalveluksen suorittamista.

Vuoden 2018 heinäkuussa alkaneella ja vuoden 2019 kesäkuussa päättyvällä 12. erikoisrajajääkärikurssilla on palveluksessa kautta aikain ensimmäinen naisten vapaaehtoista asepalvelusta suorittava varusmies.

2.8.3. Gender-asiantuntijat

Vuonna 2018 Kriisinhallintakeskus CMC asetti suomalaisia gender-asiantuntijoita ehdolle kolmeen tehtävään. Kahteen tehtävään valittiin suomalainen asiantuntija; UN WOMEN Women, Peace and Security-specialist ja EUMM Georgia Gender Adviser. Molemmat valitut olivat naisia.

Tällä hetkellä Suomella on kuusi sekondeerattua gender-asiantuntijaa. Edellä mainittujen lisäksi suomalaisia toimii Etyjin sihteeristössä Gender Adviser-tehtävässä, Euroopan Neuvoston Kiovan toimistossa Gender Mainstreaming Officer-tehtävässä, Etyjin demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimistossa Human Rights Officer, Gender & Security-tehtävässä ja EUCAP Sahel Mali-operaatiossa Human Rights & Gender-kouluttajana. Kaikki gender-asiantuntijatehtävissä toimivat henkilöt ovat naisia. Lisäksi YK:n UNMISS-operaatiossa palvelee CMC:n lähettämä SGBV:n torjuntaan keskittynyt poliisitiimi. Vuoden 2018 lopussa tiimissä palveli kolme suomalaista poliisia, kaksi miestä ja yksi nainen.

Sotilaallisessa kriisinhallinnassa gender-yhdyshenkilöiden määrä on pysynyt vakaana. Kaikissa henkilöstömäärältään yli 50 henkilön kriisinhallintajoukoissa on palvellut gender-yhdyshenkilö jo usean vuoden ajan. Lähes kaikki heistä ovat olleet miehiä. Tarkkoja tilastoja tilanteesta ei vielä ole laadittu.

Suomalaisia henkilöitä palveli pitkää Afganistanin Resolute Support operaation esikunnan gender-neuvonantajana, mutta tämä tehtävä luovutettiin USA:lle, koska sopivia koulutettuja henkilöitä, jotka olisivat olleet irrotettavassa tehtävään ei löytynyt.

2.8.4. Perheiden tukitoimien kehittäminen

CMC teki keväällä 2018 selvityksen tehtäviin lähetettyjen asiantuntijoiden perheiden tukitoimista. Selvitys perustui aiempiin aihetta käsitelleisiin tutkimuksiin ja kyselyihin, jonka lisäksi aiheesta keskusteltiin kotiutuneiden asiantuntijoiden palautetilaisuudessa. Selvityksessä korostui erityisesti asiantuntijoiden perheiden tietotarpeiden täyttäminen ja yhteydenpidon varmistaminen lähetetyn ja hänen perheensä välillä. Selvitys keskittyi tehtäviin sekondeerattujen asiantuntijoiden perheiden tukeen kotimaassa, eikä käsitellyt perheellisyyden merkitystä tehtäviin ja siviilikriisinhallintakoulutukseen hakeutumisessa, tai perheiden mukaan ottamista. Näiden selvittämiseksi suositeltiin laajempaa kyselytutkimusta.

Läheisille suunnattuja tukitoimia kehitetään Porin prikaatissa ja Suomen rauhanturvaajaliitossa. Puolustusvoimien antama tuki perustuu rotaatiokoulutuksen aikana Porin prikaatissa järjestettävään läheisten päivään, Porin prikaatin operaation aikana Tampereella järjestettävään läheisten päivään sekä Porin prikaatin kansainvälisten asioiden sosiaalikuraattorin antamaan neuvonta- ja tukipalveluun. Läheisten päivillä annetaan tietoa operaatioalueen tilanteesta ja palvelusolosuhteista sekä tarjotaan läheisille mahdollisuus muodostaa vertaistukiryhmiä. Suomen Rauhanturvaajaliitto tarjoaa tukipuhelinpalveluja läheisille ja järjestää alueellisia läheisten päiviä, joiden sisältä on pääosin samanlainen kuin Porin prikaatin läheistenpäivillä.

2.9. Muuttoliikkeet/ Suomen toimet muuttoliikkeisiin vastaamiseen naisten ja tyttöjen suojelemiseksi

Maahanmuuttovirasto on kouluttanut vastaanottokeskusten eri henkilöstöryhmiä turvallisuuteen, vastaanottopalveluihin ja hakijoiden mahdollisesta haavoittuvasta asemasta erityistarpeiden huomioimiseen liittyen runsaasti vuoden 2018 aikana. Koulutusteemoina ovat muun muassa olleet parisuhdetyöskentelyn haasteet ja mahdollisuudet vastaanottokeskuksissa, FGM ja lapsen oikeudet, traumatisoituminen ja psyykkiset sairaudet, turvapaikanhakijan mielenterveyden edistäminen ja ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmässä olevan vastaanottopalvelut sekä pakkoavioliitto ihmiskaupan muotona. Maahanmuuttovirasto kehitti keskusten kanssa väkivaltaa ehkäiseviä työmenetelmiä, lapsiperheiden palveluita ja asiakkaita aktivoivaa toimintaa hankkeissa. Keskusten asiakkaiden parisuhteiden ja vanhemmuuden haasteita sekä keskusten toimivia auttamisen keinoja tarkasteltiin selvityksessä.

Vastaanottokeskusten toimintaa ohjattiin, suunniteltiin ja valvottiin vastaanottojärjestelmän valtakunnallisen valvontaohjelman mukaisesti.

Naisten ja tyttöjen turvallisuus vastaanottokeskuksissa on huomioitu myös puhelimitse ja sähköpostilla annettavassa ohjauksessa ja neuvonnassa sekä kuukausittain lähetettävässä vastaanottokeskusten toimintaa ohjaavassa turvallisuuskirjeessä. Maahanmuuttovirasto ja keskukset järjestivät myös vuoden 2018 aikana asiakaspalautekyselyn keskusten asiakkaille, joissa selvitettiin naisten ja tyttöjen kokemusta turvallisuudesta keskuksessa. Lisäksi Maahanmuuttovirasto seurasi jatkuvaisluonteisesti keskusten turvallisuuteen liittyviä poikkeamatilanteita ja -tapahtumien sekä tuki näiden ratkaisuja.

Yhteistyössä STM:n ja OM:n kanssa on laadittu turvapaikanhakijoille informaatiopaketti tasa-arvosta, yhdenvertaisuudesta ja syrjimättömyydestä. Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä on kehittänyt edelleen asiakasprosessejaan, jonka tavoitteena on ollut tiivistää yhteistyötä vastaanottokeskusten

henkilöstön kanssa sen takaamiseksi, että ihmiskaupan uhriksi joutuneet naiset ja heidän lapsensa sekä uhriksi joutuneet tytöt saavat ne auttamistoimet ja sellaisen tuen, joita he toipuakseen tarvitsevat.

Maahanmuuttovirasto laatii turvapaikanhakijoille kurssin, jonka aikana asiakkaita informoidaan muun muassa itsemääräämisoikeudesta, koskemattomuudesta ja yhdenvertaisuudesta sekä uhrille tarjottavasta tuesta. Vastaanottojärjestelmän sisäisessä ohjaus-, koulutus- ja kehittämistyössä vahvistetaan edelleen työntekijöiden kykyä tunnistaa ja huomioida naisten ja tyttöjen erityisen tuen tarpeet vastaanottokeskusten arjessa. Myös keskuksista tapahtuvaa asiakasohjausta niiden ulkopuolisiin palveluihin ja toimintoihin sekä näihin liittyvää yhteistyötä kehitetään jatkuvasti.

Maahanmuuttajat on yksi ammatillisen koulutuksen monista kohderyhmistä ja maahanmuuttajille tarkoitettu koulutus on integroitu ammatillisen koulutuksen järjestelmään. Henkilökohtaistamisen myötä opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma (HOKS), jossa selvitetään ja tunnustetaan opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen. Yksilöllisiin osaamistarpeisiin voidaan vastata joustavasti tutkintojen, niiden osien, tutkintoon johtamattoman koulutuksen ja valmentavien koulutusten avulla. Osana tutkintokoulutusta voidaan järjestää opiskeluvalmiuksia tukevia opintoja, joiden avulla voidaan vahvistaa kielellisiä, matemaattisia tai tietoteknisiä tai opiskelutekniikkaan liittyviä taitoja. Työpaikalla järjestettävä koulutus edistää entistä paremmin opiskelijan työelämäkontaktien syntymistä jo koulutuksen aikana sekä opiskelijan pääsyä työelämään koulutuksen jälkeen. Ammatillisen koulutuksen perusteiden läpileikkaavia teemoja ovat yhdenvertaisuus ja tasa-arvo sekä sukupuolten välinen tasa-arvo.

OKM on jakanut 2011 – 2019 erityisavustusta maahanmuuttajien kotoutumiseen liikunnan avulla kunnille ja vastaanottokeskustoiminnan järjestäjille. Pääpaino hankkeissa on ollut tyttöjen ja naisten tavoittamisessa ja osallistumisessa liikuntatoimintaan. Tähän on mainittuina vuosina suunnattu yhteensä n. 8 miljoonaa euroa.

TEM on toimeenpannut tavoitetta osana Valtion kotouttamisohjelmaa (2016-2019). Kotona lapsiaan hoitavien vanhempien kotoutumismahdollisuuksia on kehitetty vuoden 2018 alusta lähtien osana vapaan sivistystyön toimintaa. Muutos toi luku- ja kirjoitustaidon koulutusmahdollisuuden kotivanhemmille, jotka aikaisemmin ovat olleet koulutusjärjestelmän katveessa.

Maahanmuuttajaperheiden palveluita on vahvistettu osana perhekeskustoimintamallin kehittämistyötä. Kehittämistyötä tehdään tiiviissä yhteistyössä varhaiskasvatuksen, koulun ja oppilaitosten kanssa.

2.10. Väkivaltainen ekstremismi ja 1325

Naisten keskeistä roolia väkivaltaisten ääriliikkeiden ehkäisemisessä ja torjunnassa on viime vuosina korostettu. Naiset ovat toimineet ääriliikkeiden taistelijoina ja tukijoina, niiden kohteina ja uhreina sekä osallistuneet toimintaan väkivaltaista radikaalisaatiota ja ekstremismiä vastaan ja niiden ennaltaehkäisyyn. Useasti naiset ovat ensimmäiset, jotka kiinnittävät huomiota väkivaltaiseen ekstremismiin ja vaativat toimintaa. Tuloksellisen väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyn tulee ottaa huomioon naisten erilaiset roolit.

Toimintaympäristön ja ilmiön kehityksestä johtuen vuoden 2016 toimenpideohjelma arvioitiin ja parhaillaan valmistellaan järjestyksessä kolmatta kansallista väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennaltaehkäisyn toimenpideohjelmaa, joka valmistuu 2019. Siinä huomioidaan sukupuolinäkökulma ja kansallisen 1325-toimintaohjelman tavoitteet ja tuotokset ovat osana sitä